

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Κατερίνα Παπαδοπούλου, ΔΝ, Δικηγόρος, Μέλος ΣΕΠ στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

1. Παραφράζοντας το ερώτημα αν είναι εφικτή η ύπαρξη του κράτους χωρίς τη συνδρομή των δημόσιων οικονομικών,¹ ανακύπτει το ερώτημα αν είναι εφικτή και η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς χωρίς τη συνδρομή τους.

2. Η πολιτιστική κληρονομιά περαιτέρω είναι συνδεδεμένη με μια διπλή δυσχέρεια: η απώλειά της είναι μη αναστρέψιμη ενώ και η διατήρησή της προϋποθέτει μια θυσία οικονομικής φύσεως.² Η οικονομική αυτή θυσία εξάλλου μαρτυρά την προβληματική των δημόσιων οικονομικών ως προς τη διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.³

3. Τα δημόσια οικονομικά είναι μια νομική επιστήμη που καλύπτει σχεδόν κάθε κρατική δραστηριότητα.⁴ Επιπλέον, συνιστούν κλάδο του δημοσίου δικαίου⁵ και μέσο για την υλοποίηση των δημόσιων πολιτικών.⁶ Ο προϋπολογισμός, μέσω του οποίου εκφράζονται τα δημόσια οικονομικά,⁷ είναι μια πολιτική πράξη και συνίσταται στην εφαρμογή μιας συγκεκριμένης κυβερνητικής πολιτικής.⁸

4. Εντούτοις, η κυβερνητική πολιτική και ο προϋπολογισμός επηρεάζονται από τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένας από τους πυλώνες κάθε πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού. Αυτή η αρχή απαγορεύει κάθε κρατική παρέμβαση η οποία θα μπορούσε να παρεμποδίσει τους μηχανισμούς της εσωτερικής αγοράς.⁹

---

¹ Amssek P.: *Peut-il y Avoir un État sans Finances?* In *Revue de droit public et de science politique*, 1983, σελ. 267-283.

² Babelon J.-P., Chastel A.: *La Notion de Patrimoine*. Εκδόσεις Liana Levi, 2008, p. 101.

³ Delivré-Gilg C.: *Finances Publiques et Protection du Patrimoine Culturel*. Thèse, Université Jean Moulin-Lyon III σελ. 1.

⁴ Trotabas L.: *Précis de Science et législation Financières*. Εκδόσεις Dalloz, 1933, σελ. 4.

⁵ Η έννοια όμως των δημοσίων οικονομικών πρέπει να εξετάζεται σε σύζευξη με την έννοια των δημοσίων πόρων. Η «καλή χρήση των δημοσίων πόρων» είναι πλέον απαραίτητη απαίτηση συνταγματικής τάξεως.

[Delivré-Gilg C.: *ό. α.*, σελ.17 επ..]

⁶ Lalumière P.: *Les Finances Publiques*. Εκδόσεις Armand Colin, 1980, σελ. 19.

⁷ Στο άρθρο 79 του Συντάγματος περιέχονται στοιχεία για τον καθορισμό της συνταγματικής έννοιας του κρατικού προϋπολογισμού. Ο προϋπολογισμός αναφέρεται στα έσοδα και έξοδα του κράτους (παράγραφος 1) για ένα οικονομικό έτος (παράγραφος 3) και διέπει τη διοίκηση αυτών (παράγραφος 4).

[Σαρμά Δ.: *Το Δημόσιο Χρήμα υπό Έλεγχο*. Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003.]

⁸ Jeze G.: *Cours de Science des Finances et de Législation Financière*. Εκδόσεις Marcel Giard, 1922, σελ. I. Διαθέσιμο στο: <https://archive.org/details/coursdesciencede00jz>

⁹ Braconnier S.: *Politiques Culturelles Locales Françaises et Principe Communautaire de Libre-Concurrence*. La base de données juridiques des Éditions Dalloz, RTD Eur., 1995 σελ 771.

5. Στο 2ο Τμήμα της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰ (στο εξής ΣΛΕΕ) ορίζονται τα σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις. Η Επιτροπή έχει αρμοδιότητα να προβαίνει σε έλεγχο συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά.¹¹ Κατά την άσκηση αυτής της αρμοδιότητάς της, η Επιτροπή έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια.¹²

6. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, δεν επιτρέπεται να υπάρχει καμία μορφή κρατικού προστατευτισμού αντίθετου με τις επιταγές της εσωτερικής αγοράς. Καθώς όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα «εργαστήριο πολιτιστικής ποικιλομορφίας»,¹³ προβλέπονται και κάποιες εξαιρέσεις στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής αρχής της απαγόρευσης των κρατικών ενισχύσεων.¹⁴ Συγκεκριμένα, το άρθρο 107 ΣΛΕΕ¹⁵ ορίζει στην παράγραφο 3 ότι «Δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά... δ) οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και τη διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Ένωση σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον». Επιπλέον όμως, συμβατές με την εσωτερική αγορά μπορούν να θεωρηθούν και οικονομικές ενισχύσεις για την πολιτιστική κληρονομιά οι οποίες συμβάλλουν στην «προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών» - επίσης εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.¹⁶ Συναφώς, η Επιτροπή εκτιμά όλες τις κρατικές ενισχύσεις για την πολιτιστική κληρονομιά *in concreto*.¹⁷

---

¹⁰ Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διαθέσιμη στο:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

¹¹ Άρθρο 108 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 88 της ΣΕΚ):

1. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, εξετάζει διαρκώς τα καθεστώτα ενισχύσεων που υφίστανται στα κράτη αυτά. Τους προτείνει τα κατάλληλα μέτρα που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

2. Αν η Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερόμενους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα κράτος ή με κρατικούς πόρους, δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά κατά το άρθρο 107, ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικά, αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

Αν το εν λόγω κράτος δεν συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή εντός της ταχθείσας προθεσμίας, η Επιτροπή ή οποιοδήποτε άλλο ενδιαφερόμενο κράτος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά παρέκκλιση των άρθρων 258 και 259.

Κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους, το Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει ομοφώνως ότι ενίσχυση που έχει θεσπισθεί ή που πρόκειται να θεσπισθεί από το κράτος αυτό θεωρείται συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 107 ή των προβλεπόμενων από το άρθρο 109 κανονισμών, αν εξαιρετικές περιστάσεις δικαιολογούν μια τέτοια απόφαση. Αν η Επιτροπή έχει κινήσει, ως προς την ενίσχυση αυτή, τη διαδικασία που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, η αίτηση του ενδιαφερόμενου κράτους προς το Συμβούλιο έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της σχετικής διαδικασίας μέχρις ότου αποφανθεί το Συμβούλιο.

Αν το Συμβούλιο δεν αποφανθεί εντός τριών μηνών από την υποβολή της αιτήσεως, αποφασίζει η Επιτροπή.

¹² Flamand-Lévy B.: *Les Compétences Culturelles de la Communauté Européenne*. Εκδόσεις Presses Universitaires d' Aix-Marseille, 2004, σελ. 65.

¹³ Baer J.-M.: *L' Europe, Laboratoire Controversé de la Diversité Culturelle*. Mouvements, 2005/1, n 37. Εκδόσεις La Decouverte, 2005, σελ. 33.

¹⁴ Romainville C.: *Le Droit à la Culture une Réalité Juridique*. Εκδόσεις Bruylant, 2014, σελ. 270.

¹⁵ Πρώην άρθρο 87 ΣΕΚ.

¹⁶ Άρθρο 107 παρ. 3 γ ΣΛΕΕ.

¹⁷ Flamand-Lévy B.: *ό. α.*, σελ. 66.

7. Περαιτέρω όμως, διακρίνεται και μια ευαισθησία της Επιτροπής στα ζητήματα διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Ανακοίνωσης σχετικά με την απλοποιημένη διαδικασία για την εξέταση ορισμένων κατηγοριών κρατικών ενισχύσεων.¹⁸ Στην ανωτέρω Ανακοίνωση αναφέρεται ότι «η Επιτροπή είναι διατεθειμένη να μελετήσει την εφαρμογή της απλοποιημένης διαδικασίας στα μέτρα ενισχύσεων για τη διατήρηση της εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς σχετικά με δραστηριότητες που συνδέονται με ιστορικούς αρχαιολογικούς χώρους ή εθνικά μνημεία εφόσον η ενίσχυση περιορίζεται στη «διαφύλαξη της κληρονομιάς» σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της Συνθήκης¹⁹». ²⁰ Η υιοθέτηση της απλοποιημένης διαδικασίας έγκειται στο γεγονός ότι ορισμένες κατηγορίες ενίσχυσης συνήθως εγκρίνονται χωρίς να προκαλούν αμφιβολίες ως προς το συμβιβασμό τους με την εσωτερική αγορά.²¹ Εξάλλου, η ίδια η Επιτροπή έχει στηρίξει οικονομικά εργασίες αποκατάστασης ευρωπαϊκών μνημείων εξαιρετικής σημασίας.²²

Επιπλέον, η Επιτροπή εξέδωσε δελτίο τύπου που στοχεύει να διευκολύνει τα κράτη μέλη και τους ενδιαφερόμενους φορείς να αξιοποιήσουν στο έπακρο τη σημαντική στήριξη που διατίθεται για την πολιτιστική κληρονομιά από διάφορα μέσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.²³

8. Οι κρατικές ενισχύσεις που επιτελούν αποκλειστικά πολιτιστικούς σκοπούς και δεν επηρεάζουν την εσωτερική αγορά είναι σύμφωνες με το άρθρο 107 ΣΛΕΕ.²⁴ Οι δραστηριότητες όμως στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς που είναι συνδεδεμένες με οικονομικές παραμέτρους υπάγονται σε πιο εξονυχιστικό έλεγχο.²⁵ Συγκεκριμένα, ο κρατικός προστατευτισμός στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς απαντάται: α) υπό τη μορφή άμεσης επιδότησης β) υπό τη μορφή ενός ευνοϊκού φορολογικού καθεστώτος ή ακόμα και γ) υπό τη μορφή της κάλυψης από το κράτος των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Η περίπτωση της κρατικής ενίσχυσης υπό την μορφή της άμεσης επιδότησης γίνεται εύκολα αντιληπτή.

---

¹⁸ Ανακοίνωση 2009/C 136/03. Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Διαθέσιμο στο:

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XC0616\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XC0616(01)&from=EN)

¹⁹ Πλέον άρθρο 107 παρ. 3 δ ΣΛΕΕ.

²⁰ Η Ανακοίνωση εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 29 Απριλίου 2009 και άρχισε να ισχύει πριν από το ίδιο καλοκαίρι.

[Ανακοίνωση σχετικά με την απλοποιημένη διαδικασία εξέτασης ορισμένων κατηγοριών κρατικών ενισχύσεων. Περίληψη για τους πολίτες. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διαθέσιμο στο:

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/simplified_procedure_summary_el.pdf

²¹ Ωστόσο, εάν έχουν εφαρμογή κάποιες από τις διασφαλίσεις ή εξαιρέσεις που προβλέπονται στα σημεία 6 έως 12 της παρούσας ανακοίνωσης, η Επιτροπή θα επανέλθει στην κανονική διαδικασία σχετικά με τις κοινοποιηθείσες ενισχύσεις.

²² Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δελτίο Τύπου. Βρυξέλλες, 22.07.2014. Διαθέσιμο στο:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-854_el.htm

²³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. ό.α..

²⁴ Για παράδειγμα, μια επιχορήγηση προκειμένου να αποκατασταθεί ένα διατηρητέο κτήριο δεν υπόκειται στο άρθρο 107 ΣΛΕΕ δεδομένου ότι δεν απειλεί να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

[Flamand-Lévy B.: ό. α., σελ. 66.]

²⁵ Loman A., Mortelmans K., Post H. Watson S.: Culture and Community Law Before and After Maastricht. Εκδόσεις Kluwer Law International, 1992, σελ. 187.

9. Περίπτωση κρατικής ενίσχυσης υπό την μορφή ενός ευνοϊκού φορολογικού καθεστώτος συνιστά η απόφαση ελληνικού ενδιαφέροντος C-354/10²⁶ του ΔΕΕ²⁷ (έκτο τμήμα) της 1ης Μαρτίου 2012.²⁸ Πιο συγκεκριμένα, πριν την ψήφιση του νόμου 3220/2004 «Μέτρα αναπτυξιακής και κοινωνικής πολιτικής-αντικειμενικοποίηση του φορολογικού ελέγχου και άλλες διατάξεις»,²⁹ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε ζητήσει από την Ελλάδα να της παράσχει τις απαραίτητες πληροφορίες για τα μέτρα που προβλέπονταν σε αυτό το νομοσχέδιο, προκειμένου να προσδιορισθεί σε ποιόν βαθμό συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 της ΣΕΚ. Βάσει των διατάξεων ενός από τα μέτρα αυτά, ορισμένες επιχειρήσεις εδύναντο να συστήσουν ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό σε ποσοστό μέχρι 35% των κερδών τους με σκοπό την πραγματοποίηση επενδύσεων ίσου ύψους.

Σύμφωνα με το σκεπτικό υπ' αριθμ. 152 της απόφασης της Επιτροπής³⁰ «Το άρθρο 87 παρ. 3 στοιχείο δ) της ΣΕΚ (πλέον άρθρο 107 ΣΛΕΕ) αφορά την προώθηση του πολιτισμού και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς υπό τον όρο ότι δεν αλλοιώνονται οι όροι των συναλλαγών και του ανταγωνισμού στην Κοινότητα σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον. Αυτή θα μπορούσε να είναι η περίπτωση των ενισχύσεων σε ιερές μονές για την ανέγερση ξενώνων και πολιτιστικών κέντρων καθώς και σε επιχειρήσεις που στεγάζονται σε παραδοσιακά ή διατηρητέα κτήρια ή που παράγουν παραδοσιακά προϊόντα ή προϊόντα με ονομασία προελεύσεως για την επισκευή και αποκατάσταση των διατηρητέων κτηρίων, για επενδύσεις σε μηχανήματα παραδοσιακού τύπου ή για πιστοποίηση παραδοσιακών προϊόντων ή μεθόδων που θεωρούνται ως φυσική κληρονομιά. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν διαθέτει πληροφορίες σχετικά με τη φύση των δραστηριοτήτων αυτών ως πολιτιστική κληρονομιά, την έκταση της ενίσχυσης και τις επιπτώσεις της στους όρους των συναλλαγών. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν μπορεί να καταλήξει σε συμπέρασμα ως προς το συμβιβασίμο των μέτρων αυτών βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της ΣΕΚ.»

Το ΔΕΕ κατέληξε ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέλειψε να λάβει τα αναγκαία μέτρα προς ανάκτηση των κριθεισών ως παρανόμων και ασυμβιβάστων προς την εσωτερική αγορά ενισχύσεων.³¹

---

²⁶ ΔΕΕ. Διαθέσιμη στο:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=119908&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=63814>

²⁷ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²⁸ Επί της προσφυγής της Επιτροπής κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας (Απόφαση της Επιτροπής 2008/723/ΕΚ. της 18.07.2007 για την κρατική ενίσχυση C 37/05 της Ελλάδας – Αφορολόγητο αποθεματικό).

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 244 της 12.09.2008.

²⁹ ΦΕΚ 15-28.01.2004.

³⁰ Απόφαση της Επιτροπής 2008/723/ΕΚ. της 18.07.2007 για την κρατική ενίσχυση C 37/05 της Ελλάδας – Αφορολόγητο αποθεματικό.

³¹ Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή αιτούταν από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ελληνική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να ανακτηθούν σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως 2008/723/ΕΚ της Επιτροπής, της 18^{ης} Ιουλίου 2007, για την κρατική ενίσχυση C 37/05 (πρώην NN 11/04) της Ελλάδος – Αφορολόγητο αποθεματικό (ΕΕ 2008, L 244, σ. 11), οι κριθείσες ως παράνομες και ασυμβιβάστες προς την εσωτερική αγορά ενισχύσεις, εξαιρουμένων εκείνων που αναφέρονται στα άρθρα 1, παράγραφος 2, καθώς και 2 και 3 της εν λόγω αποφάσεως, και παραλείποντες, εν πάση περιπτώσει, να ενημερώσει επαρκώς την Επιτροπή σχετικά με τα θεσπισθέντα σύμφωνα με το άρθρο 1 της εν λόγω αποφάσεως μέτρα, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 4 έως 6 της αποφάσεως και από τη ΣΛΕΕ.

10. Στην περίπτωση της απόφασης του Πρωτοδικείου της Ευρωπαϊκής Ένωσης T-254/00- Hotel Cipriani και άλλοι εναντίον Επιτροπής,³² το Δικαστήριο απασχόλησε το ζήτημα των κρατικών ενισχύσεων υπό την μορφή της έκπτωσης των παροχών κοινωνικής ασφάλισης των επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στην περιοχή της Βενετίας.³³ Κρίθηκε ότι είναι ασύμβατες οι ενισχύσεις τέτοιου τύπου με την εσωτερική αγορά και επεβλήθη στην Ιταλία η υποχρέωση αναζήτησής τους.

11. Με τις ανωτέρω αποφάσεις καταδεικνύεται ότι η διάκριση ανάμεσα στο οικονομικό και στο πολιτιστικό στοιχείο δεν είναι πάντα ευχερής και αυτονόητη. Οι κρατικές ενισχύσεις για την πολιτιστική κληρονομιά μπορεί ταυτόχρονα ν' αφορούν και στην τουριστική ανάπτυξη καθώς και σε άλλες αμιγώς οικονομικές δραστηριότητες.

12. Συμπερασματικά αναφέρουμε ότι:

α. Οι ενισχύσεις για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον.

β. Όταν οι ανωτέρω ενισχύσεις επιτελούν και οικονομικούς σκοπούς και άρα επηρεάζουν την εσωτερική αγορά, θεωρούνται ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και διατάσσεται η ανάκτησή τους.

γ. Η Επιτροπή διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στη διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων ενώ ταυτόχρονα επιδεικνύει ευαισθησία για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

---

³² Πρωτοδικείο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Hotel Cipriani και άλλοι εναντίον Επιτροπής, T-254/00.

Διαθέσιμη στο:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:62000TJ0254&from=FR>

³³ Στην απόφαση Hotel Cipriani κλπ κατά Επιτροπής, οι επιχειρήσεις που είχαν τύχει απαλλαγής από τις κοινωνικές εισφορές υποστήριξαν ότι οι απαλλαγές αυτές δεν συνεπάγονται κανένα οικονομικό πλεονέκτημα, καθόσον αντιστάθμιζαν το πρόσθετο κόστος που απέρρευε από τα δομικά μειονεκτήματα της λιμνοθάλασσας στην οποία ήταν εγκατεστημένες. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι οι επιχειρήσεις δεν απέδειξαν την ύπαρξη αμέσου συνδέσμου μεταξύ των πρόσθετων δαπανών με τις οποίες πράγματι βαρύνονται και του ποσού της ενισχύσεως την οποία έλαβαν. Το γεγονός και μόνον ότι οι εγκατεστημένες εντός της λιμνοθάλασσας επιχειρήσεις βαρύνονται με κόστος υψηλότερο από εκείνο που βαρύνει τις εγκατεστημένες στην ηπειρωτική χώρα επιχειρήσεις δεν αρκεί για να γίνει δεκτό ότι το επίδικο καθεστώς δεν τους παρέχει κανένα πλεονέκτημα και δεν εισάγει δυσμενή διάκριση σε βάρος των ανταγωνιστών τους στην Ιταλία ή σε άλλα κράτη μέλη.

[Από τον Πρόεδρο Marc Jaeger. Δραστηριότητα του Πρωτοδικείου κατά το έτος 2008. Σελ. 130 επ..

Διαθέσιμο στο: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2009-03/ra08_el_tpi_act.pdf